

45.
KERESZTESI JENŐ JELENTÉSE
A KOLOZSVÁRI POLITIKAI RENDŐRSÉG HELYZETÉRŐL
1944 OKTÓBERE ÉS 1945 MÁRCIUSA KÖZÖTT

Kolozsvár, 1945. március 17.

A kolozsvári Politikai Rendőrség abban az időben állott fel, amikor a Párt első vonalbeli emberei, valamint a szakszervezetek szakemberei is elfoglalták a város főbb pozícióit, a Rendőrség szintén összeválogatta magának a megfelelő szakembereket és így a Politikai Osztály néhány összeverődött félalalfabéta „proli”-val kellett életre keljen.

A civil rendőrség már funkcionált, amikor a Politikai Osztály „partizánjai” még csak az utcásarkokon tanakodtak, hogy hol és milyenképpen kezdjék és végezzék feladatukat.

Én, Keresztesi, a Kommunista Pártban már előkészítettem egy csomó vádiratot és felvettem néhány tanúvallomást, előre nem tudva, hogy hol és mikor használhatom fel, amikor az utcán beleütköztem néhány Elvtársamba, akik ugyanabban az ügyben sántikáltak. Az én kész aktáimat ujjongva fogadták, felmentünk a Rendőrségre és Pásztaival, a Rendőrség akkori jogtanácsosával megállapodva, helyiséget néztünk ki, a „Szig”⁶⁶⁹ számára, továbbá Jordákyval is megállapodva, megnyitottuk a boltot. Pásztait kreáltuk vezetőül, Jordákyt, mint aki különben az egész Rendőrség személyzeti parancsnoka volt, szintén vezetőül és tanácsadóul fogadtuk el. A PO így alakult meg: Vezető: Pásztai, helyettese: Keresztesi, a Szovjethatóságokkal összekötő: Nyilas Gyuri és Jakab [Sándor], jegyző: Gligorin, hekusok: Kőkösi [István], Szilágyi, Korobján, Sztán, Károly és Révész. Jordákynek fenntartva az a jog, hogy mindenkor részt vesz az Osztály szükség szerinti értekezéseiben.⁶⁷⁰ Az alakulás napja 1945. november 4-e volt.

Az Osztály munkája fenti beosztás dacára, a vezető és tanácsadó nélkül indult és folyt. Úgy Pásztainak, mint Jordákynek más dolga volt. Már a megalakulás előtt bejelentette Cot [?], hogy ő is bele fog szólni az osztály ügyeibe. Természetesen, elhárítottuk a tolokodását. Végül a „legénység”, magunk kezdtük el a munkát, ami eleinte, csupán információszerzésre szorítkozott, mert [sem] rendőrségi előjáróink, sem a Szovjethatóság nem engedélyezett semmilyen végrehajtást foganatosítani. A Nyilas csoportja az oroszoknak [sic!] segített többnyire elrejtett fegyvereket és muníciót gyűjteni, míg a többiek ugyan az oroszoknak szereztek információkat és Házkutatások útján fasiszta iratokat és bűnjeleket szereztek be.

Az alakulás után néhány héttel Pojghit nevezte ki a Párt vezetőül és fenti, Jordáky és Keresztesi hárman hetenként értekeztek a Párt Megbízottjával a Rendőrség s így a PO munkatervét illetően. Egy ilyen értekezleten, amely az

egységfront, valamint a Városháza képviselőivel kibővítve ült össze, le lett a PO munkaprogramja fektetve. Elvben ki lett mondva a Népbíróság felállítására és kimondva az, hogy a politikai bűnösök legalább 6 hónapi vizsgálati fogságra ítéltessenek. Ebből a Programból semmi sem lett.

Őrizetbevételek, ugyan történtek, de akit reggel behoztunk, azt este kiengedték. A „legénység” magára maradt. A felettesektől sem tanácsot, sem más segítséget nem kaptunk, de mindenki igyekezett az Osztály dolgába belekötni és annak munkáját akadályozni.

A Politikai Osztály története

A vezető, Pojghi, 6 hét alatt összesen egy fél napot sem töltött köztünk az Osztályon. 150 ív írópapír és egy üveg tintán kívül, semmit sem kaptunk. Mindent, bútort, papírt és más szükséges dolgot a „legénység” szerzett be magának elhagyott fasiszta fészkekből. Segítségünk nem volt, de annál több ellenségünk. A PO-ra neheztelt az egész Bűnügyi és a felső Irodavezetőség. Minden letartóztatásunkat jogtalanak minősítették, a házkutatásainkat kifogásolták, Cot mindig abban járt, hogy embereinket más munkára használja. A bűnügyiék különben mindig igyekeztek éreztetni, hogy kvalifikáltabb rendőrök a mieinknél, ami bevezetésem szerint, fenn is állt. Különösebb vitánk volt Timófiával; ugyanis amikor a hitlerista Sturm házáat kutatni mentünk és a hátrahagyott hitlerista iratokat kerestük, Timofi azt rosszalotta és az oroszokhoz szaladt, hogy milyen jogon kutatunk ott, ahol ő lakik. A tény ugyanis az, hogy Sturm Ballauerre bízta a házáat, abba pedig Timofi költözött be, használatba véve a bútorzatot.

A Sturm tűzifájának egy részét és élelmiszereket Ballauerék hordták el, mint örökséget, a német könyveket szintén Ballauer „rendezte” el, mint a Sturm megbízottja. Ezeket megállapítva, egyszerre két ellenséget szerzettünk a PO-nak, de egyszerűs mind a magam személyének.

Egy másik kellemetlenséget szereztünk, hogy Pojghi lévén a PO főnöke, Szalvannak⁶⁷¹ nem bocsátottuk rendelkezésére az Osztály aktáit, hanem azokat én, féltve a „titkainkat”, – felvittem a Pártba. Engem nem mert Szalván bántani, de kitöltötte bosszúját Gligotin[on], akit azonnal kidobtak a polgármesterrel.

Pojghi, ha nem is segített az osztályon, de ő is gondoskodott arról, hogy felettes voltát éreztesse velünk. Minden eszközzel megakadályozta, hogy orvosok ügyeibe avatkozzunk. A Parádi ügyét ki sem hagyta vizsgálni, máris elgáncsolta a nyomozásunkat.

Az eddig elmondottak a múlt esztendőben történtek. Ez az idő a PO „partizán” időszak volt. „Gazda” nélkül dolgoztunk. A Rendőrség pénztárnoka „fekete osztálynak” nevezte a PO-t. Igaza volt.

Nem volna hűség a PO „partizán” időszakának a leírása, ha elhallgatnám, hogy egy elébb a Pásztaival való egyetértés jegyében, majd egy Pojghival tartott értekezlet határozata értelmében, – a PO akkori tagjai az elmenekült fasiszták

⁶⁶⁹ A Szigurancáról van szó.

⁶⁷⁰ Helyesen: értekezleteim.

⁶⁷¹ Virgil Salvannról, a városi rendőrkapitányról van szó.

bútorából és más „szajrékból”, kiegészítették szerény családi leltárukat. Történt ez a karácsonyi ünnepekre való tekintettel.

Az 1944-es esztendő 77 aktával 7 fogollyal, egy kevés tapasztalattal, de annál több bizalommal ért véget. Ez a bizalmunk jogos is volt, mert Elvtársat hozott az Újlesztendő a Rendőrség élére.

Cioclul elvtárs a PO főnökségét is magának tartotta fenn, ami megelégedésünkre történt, mert ezzel – úgy hittük, – megszűnik alosztály voltunk. Ezzel a ténnyel elértük azt, hogy a PO egyedül a Rendőrfőnöknek tartozott beszámolni a politikai ügyekkel. Mindemellett annál több kellemetlenségünk volt a többi felettesekkel. Mint azelőtt, ezek után sem volt autonómiánk. Én magam szóbelileg Osztályvezetőtől voltam [ki]nevezve, de sem én, sem társaimmal együtt nem rendelkezünk azzal a joggal, hogy tagokat felvegyünk vagy elbocsássunk. Azt sem tudtuk, honnan kapunk egy-egy új kollégát és kit, mikor hova helyeznek el. A politikai foglyok feletti ítélkezéseket Cioclul Elvtársal egyetértve hoztuk. Cioclulal alig volt nekem, mint vezetőnek, aki a letartóztatásokat eszközöltem, az ítélkezésekre vonatkozó nézeteltérésem, de annál több a többi „Felettes”-sel. Még abban az esetben, ha ketten vagy hárman hoztunk egy-egy határozatot, akkor is engem támadtak, hogy ezt vagy amazt az ártatlan embert miért tartom fogva, mikor ez az egy igazán nem fasiszta és ennél sokkal nagyobb fasiszták szaladnak az utcán. Azt azonban senki sem vállalta, hogy bármely kint szaladgáló fasiszta ellen egy feljelentést aláírjon. Ez vonatkozik a Rendőrségen kívülálló több vezető helyen álló „Elvtársra” is. Emlékezzünk a Petruca iskolaigazgató esetére. Egyik Elvtársunk lefogatta, becsuktuk, de ki kellett engedjünk, mert nem kaptunk feljelentést. Rá egy hétre jött aztán a feljelentés, de – aláírás nélkül – és így volt ez minden esetben. – Ezt, meg amazt a nagy Fasisztát kell lefogni, de írja alá Cioclul vagy Keresztesi, mert a feljelentés és a lecsukás felelőséggel is jár.

Annál több aláírás futott be azonban intervenciók kérvényeket alákanyarítva. Ugyanis, minden Demokratának akadt egy-egy Fasiszta jóembere. Kinek a borbély, kinek a Doktor. A Politikai Osztály ajtajára ki volt ugyan írva, hogy intervenciónak nincsen helye, de annál több hely jutott fenn a Titkárság szobájába. A foteleket roskadásig megtöltötték a KH-sok és Nyilasok hozzátartozói. A Kolozsi és Büss hozzátartozói napi vendégek voltak és mindenkor, „meghallgatásra” találtak. Előfordult, hogy egy-egy ilyen intervenció nyomában azonnal megszólalt a telefon, hogy ezt vagy azt az ártatlant azonnal szabadon bocsátani!...

A PO a Rendőrség mostoha fia volt. Régen beköszöntött a tél és az ablakok sem voltak beüvegezve. Míg az emeleti irodákban minden hivatalnoknak külön fűtött, fotelekkel bútorozott szobája volt, addig a PO 15 embere 2 fűtetlen szobába szorult. Lett volna ugyan még szoba, de PO emberei nem rendelkezhetek senkinek, mert úgy jogkörük, mint létszámuk le volt építve. A referens, ha kihallgatást akart végezni, maga kellett elmenjen a tanújáért, mert a leépítés folytán nem volt PO-nak altisztje, sem kézbesítője. A PO tagok maguk separtek, takarítottak, úgy ahogy, s

így nem csoda, hogy napi parancsba jelent meg, hogy a PO-nál „Piszokság van és más egyebek”.

Amikor a PO eddig hiányosságait és gyengeségeit emlegetjük, jussanak fentiek eszükbe. A PO nem teljesíthette azt a feladatot, ami ráhárult. A 15 emberből 3–4 felettes parancsára 10 felé kellett szaladni. Ahányszor egy kihallgatást kellett végezni, – hiányzott a referens, mert külön akcióra szállt ki és így tovább. Vegyék azt is tudomásul az elégedetlenek, hogy a régi világban hány kiképzett embere volt egy Politikai Rendőrségnek és milyen anyagi biztosítékokkal!... Továbbá mennyire szolgálatára állott a lakosság akkor információival a Rendőrségnek és mennyire tartózkodó ma a lakosság nagyrésze velünk szemben!... Ezenkívül statisztikai hivatalaink is mennyire hiányosak.

Fenti panaszalmaz dacára, – a most folyó átszervezés előtt is annyira kiépült a PO, hogy a hatáskörébe jutott bármely ügyet, ha kellett három nyelven elvégezni és, ha akadnak is szörszálhasogatók, a Politikai Osztály ma a nagy közönség előtt egy fogalmat jelent.

Keresztesi Jenő

Román Országos Levéltár, Kolozs megyei Igazgatósága, az RKP megyei bizottsága iratai, 2. fond, 2/1945. csomó 31-33., magyar nyelvű fogalmazvány.